

The Importance Of Pedagogical Ethics In Preventing Conflicts

Majidova Madina Makhmudjon qizi

Andijan State Pedagogical Institute

Teacher of the Department of Fine Arts and Music Education

Annotation

This article analyzes the essence of pedagogical ethics and its role in preventing conflicts in educational institutions. Compliance with pedagogical ethics is of great importance in the formation of healthy relationships between teachers and students, teachers and parents, and colleagues. The study reveals the socio-psychological and professional aspects of the application of pedagogical ethics based on literature analysis, observation and comparison methods. The results show that pedagogical ethics is a key tool in preventing conflicts, creating a healthy climate in the educational process, and strengthening the reputation of the teacher.

Keywords: Pedagogical ethics, conflict, educational process, teacher, ethical standards, professional culture, cooperation, prevention.

Annotatsiya

Ushbu maqolada pedagogik etikaning mohiyati va uning ta'lim muassasalarida yuzaga keladigan konfliktlarni oldini olishdagi o'rni tahlil qilinadi. Pedagogik etikaga rioya etish o'qituvchi va talaba, o'qituvchi va ota-ona hamda hamkasblar o'rtasidagi sog'lom munosabatlarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda adabiyotlar tahlili, kuzatuv va taqqoslash metodlari asosida pedagogik etikani qo'llashning ijtimoiy-psixologik hamda kasbiy jihatlarini ochib beriladi. Natijalar pedagogik etika konfliktlarni oldini olish, ta'lim jarayonida sog'lom iqlim yaratish va o'qituvchi obro'sini mustahkamlashda asosiy vosita ekanini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Pedagogik etika, konflikt, ta'lim jarayoni, o'qituvchi, axloqiy me'yorlar, kasbiy madaniyat, hamkorlik, profilaktika.

Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi, o'qituvchi va ota-ona hamda hamkasblar o'rtasida turli xil kelishmovchiliklar yuzaga kelishi tabiiy. Biroq bu kelishmovchiliklarning to'g'ri boshqarilmasligi konfliktlarga olib keladi. Konfliktlarning kuchayishi ta'lim samaradorligini pasaytirishi, ishonch muhitini buzishi va tarbiyaviy jarayonni salbiy tomonga yo'naltirishi mumkin. Shu bois pedagogik etikaga amal qilish konfliktlarni oldini olishda muhim omil hisoblanadi. Pedagogik etika – bu o'qituvchining axloqiy me'yorlar va kasbiy madaniyat asosida o'z faoliyatini tashkil etishi hamda o'quvchilarga ta'sir ko'rsatishida odillik, halollik va hurmat tamoyillariga amal qilishidir.

Pedagogik etika o'qituvchilarning kasbiy faoliyatida axloqiy me'yorlar va qadriyatlar asosida ishlashini ta'minlaydigan muhim

yo'l-yo'riq bo'lib, o'quv jarayonidagi konfliktlarni oldini olish va boshqarishda katta ahamiyatga ega. Quyida uning bu boradagi rolini batafsil yoritib beraman:

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ishonch muhitini shakllantirish

Pedagogik etika o'qituvchidan o'quvchilarga hurmat, adolat va xolislik bilan munosabatda bo'lishni talab qiladi. O'qituvchi o'z so'zlarida va xatti-harakatlarida ochiq, samimiy va axloqiy me'yorlarga rioya qilganda, o'quvchilar undan o'rnak oladi va o'qituvchiga ishonch bildiradi. Masalan, o'qituvchi har bir o'quvchining fikrini tinglab, ularning shaxsiy chegaralariga hurmat ko'rsatsa, o'quvchilar o'zlarini xavfsiz his qiladi. Bu esa o'qituvchi bilan o'quvchi o'rtasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan tushunmovchiliklar yoki nizolarni oldini oladi. Iшонch muhiti bo'lmaganda esa o'quvchilar o'qituvchining

harakatlarini noto'g'ri talqin qilishi yoki ularga qarshi norozilik bildirishi mumkin.

Ijoiy o'quv muhitini yaratish

Pedagogik etika o'quv jarayonida ijobiy va xavfsiz muhit yaratishga xizmat qiladi. O'qituvchi o'z xulq-atvori orqali sinfda hurmat, bag'rikenglik va hamkorlikka asoslangan muhitni shakllantiradi. Masalan, o'qituvchi o'quvchilarning xatolariga sabr-toqat bilan yondashsa yoki ularga teng munosabatda bo'lsa, sinfdagi o'zaro nizolar (masalan, o'quvchilar o'rtasidagi tortishuvlar) kamayadi. Bunday muhitda o'quvchilar o'z fikrlarini erkin bildirishga jur'at topadi va o'qituvchi bilan ochiq muloqot qiladi, bu esa mumkin bo'lgan konfliktlarni boshlang'ich bosqichda yo'q qiladi.

Adolatli va xolis yondashuv

Pedagogik etika o'qituvchidan har bir o'quvchiga teng munosabatda bo'lishni, kamsitish yoki tarafdashlikdan qochishni talab qiladi. Masalan, o'qituvchi ba'zi o'quvchilarni boshqalardan ustun qo'yishi yoki ularga alohida imtiyozlar berishi sinfda norozilik va nizolarni keltirib chiqarishi mumkin. Pedagogik etikaga rioya qilgan holda, o'qituvchi har bir o'quvchining qobiliyati, ehtiyoji va shaxsiy xususiyatlarini hisobga oladi. Bu o'quvchilarning o'qituvchiga nisbatan adolatsizlik hissi paydo bo'lishining oldini oladi va sinfdagi muvozanatni saqlaydi.

Konfliktlarni tinch yo'l bilan hal qilish

Pedagogik etika o'qituvchiga konfliktlarni boshqarish va hal qilishda yo'l-yo'riq beradi. Etik qoidalar o'qituvchidan o'quvchilar bilan muloqotda faol tinglash, ularning his-tuyg'ularini tushunish va muammolarni konstruktiv yo'l bilan hal qilishni talab qiladi. Masalan, agar ikki o'quvchi o'rtasida nizo yuzaga kelsa, etik o'qituvchi har ikki tomonni tinglaydi, ularning fikrlarini hurmat qiladi va adolatli yechim topishga harakat qiladi. Bu jarayonda o'qituvchi o'z xatti-harakatlarida xolislik va professionalizmni

namoyon qiladi, bu esa nizolarni yanada chuqurlashishidan saqlaydi.

O'quvchilarda axloqiy qadriyatlar shakllantirish

O'qituvchi o'z xatti-harakatlarida pedagogik etika qoidalariga amal qilsa, u o'quvchilar uchun axloqiy xulq-atvor namunasiga aylanadi. Masalan, o'qituvchining o'zaro hurmat, sabr-toqat, halollik va mas'uliyat kabi qadriyatlariga rioya qilishi o'quvchilarda ham shunday fazilatlarni shakllantiradi. Bu o'quvchilarning o'zaro munosabatlarida konfliktlarni kamaytiradi, chunki ular o'qituvchidan o'rgangan axloqiy me'yorlarga amal qilishga intiladi. Masalan, o'qituvchi sinfda adolatli bo'lishga e'tibor qaratsa, o'quvchilar ham o'zaro munosabatlarda adolatli bo'lishga harakat qiladi.

Kasbiy mas'uliyatni oshirish

Pedagogik etika o'qituvchiga o'z so'zlari va harakatlarining o'quvchilarga ta'sirini tushunishga yordam beradi. O'qituvchining noto'g'ri so'zi yoki xatti-harakati o'quvchilarda salbiy his-tuyg'ular (masalan, xafa bo'lish, norozilik yoki ishonchsizlik) uyg'otishi mumkin, bu esa konfliktlarga olib keladi. Etik qoidalar o'qituvchiga o'z harakatlarini doimiy ravishda tahlil qilishni va ularning oqibatlariga e'tiborli bo'lishni o'rgatadi. Masalan, o'qituvchi o'quvchining xatosini omma oldida tanqid qilish o'rniga, uni shaxsiy ravishda tushuntirsa, bu o'quvchining o'qituvchiga nisbatan salbiy munosabatini oldini oladi.

O'qituvchilar o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlash

Pedagogik etika nafaqat o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarga, balki o'qituvchilar o'zaro hamkorligiga ham ta'sir qiladi. O'qituvchilar o'rtasida hurmat, hamkorlik va professional muloqotga asoslangan muhit bo'lsa, bu umumiy o'quv jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, o'qituvchilar o'rtasidagi nizolar (masalan, dars jadvali yoki resurslar bo'yicha kelishmovchiliklar) sinf muhitiga ham ta'sir

qilishi mumkin. Pedagogik etika bunday nizolarni oldini olish uchun o'qituvchilarni professional va axloqiy muloqotga undaydi.

Ota-onalar bilan munosabatlarni mustahkamlash

Pedagogik etika o'qituvchining ota-onalar bilan munosabatlarida ham muhim rol o'ynaydi. O'qituvchi ota-onalarga hurmat bilan munosabatda bo'lib, ularning fikrlarini tinglasa va ochiq muloqot qilsa, bu ota-onalar bilan o'qituvchi o'rtasidagi tushunmovchiliklarning oldini oladi. Masalan, o'qituvchining muvaffaqiyatsizligi yoki xatti-harakati haqida ota-onalarga xolis va konstruktiv tarzda ma'lumot berish konfliktlarni kamaytiradi.

Amaliy misollar:

- Misol 1: O'qituvchi sinfda noto'g'ri xatti-harakat qildi. Etik o'qituvchi uni omma oldida tanqid qilish o'rniga, shaxsiy suhbatda xatti-harakatining oqibatlarini tushuntiradi va yechim topishga yordam beradi. Bu o'qituvchining xafa bo'lishini va o'qituvchiga qarshi norozilik bildirishini oldini oladi.

- Misol 2: Sinfda o'qituvchilar o'rtasida bahs kelib chiqdi. O'qituvchi har ikki tomonni tinglaydi, ularning his-tuyg'ularini hurmat qiladi va adolatli yechim topadi. Bu sinfdagi muhitni tinchlantiradi va kelajakda shunga o'xshash nizolar paydo bo'lishini kamaytiradi.

Xulosa

Pedagogik etika o'qituvchining kasbiy faoliyatida axloqiy me'yorlarni shakllantirib, o'quv jarayonida konfliktlarni oldini olish va boshqarishda muhim vosita hisoblanadi. U o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida ishonchli munosabatlar o'rnatish, adolatli muhit yaratish, nizolarni tinch yo'l bilan hal qilish va o'quvchilarda axloqiy qadriyatlar shakllantirish orqali sinfda ijobiy muhitni ta'minlaydi. Agar sizga ushbu mavzuda qo'shimcha ma'lumot, misollar yoki boshqa jihatlar bo'yicha yordam kerak bo'lsa, ayting!

Xulosa qilib aytganda, pedagogik etika konfliktlarning oldini olishda eng muhim vosita hisoblanadi. O'qituvchi o'z faoliyatida axloqiy me'yorlarga qat'iy amal qilishi, shaxsiy manfaatlardan ustun qo'yilgan jamoaviy hamkorlikni shakllantirishi ta'lim samaradorligini oshiradi.

Ta'lim muassasalarida pedagogik etika bo'yicha muntazam seminar va treninglar o'tkazish.

O'qituvchilar faoliyatida etika kodeksini joriy etish.

Konfliktlarni boshqarish bo'yicha psixologik xizmatlarni kuchaytirish.

O'qituvchilarni etika va konfliktologiya bo'yicha malaka oshirish dasturlariga jalb etish.

Adabiyotlar.

Musurmonov R. Dars intizomiga salbiy munosabatdagi o'smirlarni tarbiyalashda ijtimoiy nazoratning ahamiyati. "Uzluksiz ta'lim" j. 2020 y. Maxsus son, 63-67 B.

Musurmonov R. Vzgl'yady vostochnyx mysliteley na vospitaniye rebyonka i semeynyye otnosheniya v uzbekskix semyax. Vestnik nauki i obrazovaniya 2020. № 4 (82). Chast 1 Rossiyskiy impact-faktor: 3,58 nauchno-metodicheskiy jurnal.

Musurmonov R. Oilada farzand tarbiyasida klaster usulidan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari "Uzluksiz ta'lim" j. № 1 2021 y. 69-74 B.

O.Bo'riyev, M.Usmonov O'zbek oilasi, T.: 2012.

Ismoilova D.M.Ta'lim sohasida prognoz qilish ilmiy-pedagogik muammo sifatida. Academic research in educational sciences volume 1 | ISSUE 3 | 2020 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2020: 4.804

Suyarov A. Fan va zamonaviy ta'limning asosiy masalalari "Maktab va hayot" ilmiy metodik jurnal Maxsus son 17-bet. 2021 yil №2

Kh, Khasanova G., and Kenjaboev Sh Kh.
"The role of education system in
human capital development."
Восточно-европейский научный
журнал 2-1 (66) (2021): 48-51.